

RAPPORT 2021:8

Placerade barn och socialförsäkringen (slutredovisning)

En redovisning av registerdata för placerade barn och förmånerna underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd

---

isf

RAPPORT 2021:8

Placerade barn och socialförsäkringen (slutredovisning)

En redovisning av registerdata för placerade barn och förmånerna underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd

En rapport från Inspektionen för socialförsäkringen

Göteborg 2021

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) är en statlig myndighet som arbetar för en rättssäker och effektiv socialförsäkring som är hållbar för samhället och ger trygghet för individen.

ISF:s rapporter har olika fokus:

- *ISF Granskar och analyserar* innehåller en omfattande granskning och analys ur flera olika perspektiv. Avsikten är att presentera så långtgående slutsatser som möjligt och lämna rekommendationer på önskvärda förändringar.
- *ISF Redovisar* presenterar fakta utan att analysera dem på djupet. Det kan till exempel handla om att redovisa statistik, en rättslig observation eller en sammanställning av existerande kunskap.
- *ISF Kommenterar* fokuserar på att synliggöra något som ISF tycker behöver uppmärksammas. Det kan till exempel handla om att kommentera en pågående debatt, effekterna av rättstillämpningen eller att synliggöra olösta problem.

Publikationen kan läsas online, laddas ner och beställas på www.isf.se

© Inspektionen för socialförsäkringen
Tryckt av Elanders Sverige AB, 2021

ISBN: 978-91-88837-87-5

Innehåll

Generaldirektörens förord	5
Sammanfattning	7
1 Inledning	13
1.1 Vilka är de placerade barnen?	14
1.2 ISF:s tidigare rapport om placerade barn och socialförsäkringen	15
1.2.1 ISF:s slutsatser i tidigare rapport	15
1.2.2 ISF:s rekommendationer i tidigare rapport	16
1.3 Genomförandet av analysen	17
1.4 Rapportens innehåll	19
2 Underhållsstöd	21
2.1 Placerade barn som har fått underhållsstöd 2014–2018	22
2.2 Placeringsform och typ av insats för placerade barn som har fått underhållsstöd under perioden 2014–2018	24
2.3 Det finns indikationer på felaktiga utbetalningar av underhållsstöd	26
3 Barnpension	29
3.1 Placerade barn som har fått barnpension 2014–2018	30
3.1.1 Utbetalningar av barnpension	32
3.2 Placeringsform och typ av insats för placerade barn som har fått barnpension under perioden 2014–2018	34
4 Efterlevandestöd	37
4.1 Placerade barn som har fått efterlevandestöd 2014– 2018	38
4.1.1 Utbetalningar av efterlevandestöd	40

4.2	Placeringsform och typ av insats för placerade barn som har fått efterlevandestöd under perioden 2014–2018	42
4.3	Ensamkommande barn som har fått efterlevandestöd 2018	44
5	Slutsatser och diskussion	47
5.1	Antalet placerade pojkar som har fått efterlevandestöd har ökat kraftigt mellan 2014 och 2018	47
5.2	Det är relativt få ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018.....	49
5.3	Det finns indikationer på att det förekommer felaktiga utbetalningar av underhållsstöd för placerade barn	50
6	Referenser	53
	Bilaga: Data och metod	55

Generaldirektörens förord

Det är viktigt att synliggöra hur socialförsäkringen används av olika grupper för att kunna avgöra om försäkringen är ändamålsenlig och fyller sin funktion i samhället. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har på uppdrag av regeringen granskat hur olika socialförsäkringsförmåner påverkas för gruppen barn och unga som placeras utanför det egna hemmet och vilka konsekvenser det får för dem och deras familjer.

Denna slutredovisning är ett komplement till rapporten *Placerade barn och socialförsäkringen – en granskning av hur socialförsäkringsförmåner påverkas när barn placeras i annat hem än i sitt föräldrahem* (ISF Rapport 2021:6). I redovisningen beskriver vi hur förmånerna underhållstöd, barnpension och efterlevandestöd utvecklats under perioden 2014 till 2018.

Rapporten har skrivits av Tharshini Thangavelu, Ola Leijon (projektledare) och Hanna Forsell (tidigare projektledare).

Göteborg i september 2021

Eva-Lo Ighe

Sammanfattning

Resultaten i denna redovisning kompletterar rapporten *Placerade barn och socialförsäkringen – en granskning av hur socialförsäkringsförmåner påverkas när barn placeras i annat hem än i sitt föräldrahem* (ISF Rapport 2021:6). I den rapporten redovisar vi huvuddelen av det uppdrag som vi har fått av regeringen.

Det övergripande syftet med den publicerade granskningen och denna redovisning är att öka kunskapen om hur socialförsäkringsförmåner påverkas i samband med att barn är placerade i boenden där samhället ansvarar för deras uppehälle.

Våra viktigaste resultat i denna redovisning är följande:

- Antalet placerade pojkar som har fått efterlevandestöd har ökat kraftigt mellan 2014 och 2018.
- Det är relativt få ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018.
- Det finns indikationer på att det förekommer felaktiga utbetalningar av underhållsstöd för placerade barn.

Placerade barn som har fått underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd

När barn får sitt boende i något annat hem än i sitt föräldrahem kan det ske med stöd av olika lagar och i olika boendeformer. Den grupp som vi har analyserat är de barn som det allmänna har placerat i familjehem, stödboende, hem för vård eller boende (HVB) eller någon annan boendeform. I rapporten benämner vi placeringar i olika boenden som placeringsform.

I vår analys ingår barn som har varit placerade någon gång under perioden den 1 januari 2014 till och med den 31 december 2018.

De tre socialförsäkringsförmåner som vi redovisar i den här rapporten är underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd.

I rapporten redovisar vi bland annat

- hur många placerade barn som har fått underhållsstöd, barnpension eller efterlevandestöd 2014–2018
- boendeform och typ av insats för placerade barn som har fått någon av de tre förmånerna under perioden 2014–2018
- felaktiga utbetalningar av underhållsstöd för placerade barn under perioden 2014–2018
- antal ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018.

Den beskrivande statistik som presenteras i rapporten utgår främst från en registerstudie som vi har genomfört, med data från Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Antalet pojkar som har fått efterlevandestöd har ökat kraftigt mellan 2014 och 2018

Antalet placerade flickor och pojkar som har fått underhållsstöd, barnpension eller efterlevandestöd har ökat mellan 2014 och 2018 (tabell 1).

Ökningen har varit särskilt stor för placerade pojkar när det gäller efterlevandestöd. Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade pojkar som har fått efterlevandestöd ökat från 797 till 1 384 pojkar (74 procents ökning).

Ökningen av antalet placerade barn som har fått efterlevandestöd beror sannolikt på att Pensionsmyndigheten 2014 förändrade tillämpning av reglerna för efterlevandestöd. Den ändrade tillämpningen hos Pensionsmyndigheten gjordes utifrån myndighetens egen utredning som kom fram till att kraven på bevisning i form av släktskapsutredning och dödsfallsintyg var för högt ställda.

Dessutom beror ökningen av antalet placerade barn som har fått efterlevandestöd sannolikt på att antalet asylärenden för ensamkommande barn ökade kraftigt 2014–2015, för att sedan minska kraftigt. Migrationsverket fick sammanlagt in drygt 35 300 ansökningar från ensamkommande barn 2015 (92 procent pojkar) jämfört med drygt 2 200 ansökningar 2016 (80 procent pojkar) och 994 ansökningar 2018 (74 procent pojkar).

Tabell 1. Förändring i antal placerade barn som har fått underhållsstöd, barnpension eller efterlevandestöd mellan 2014 och 2018, procent

	<i>Förändring i antal placerade barn som har fått förmånen</i>	
	Flickor	Pojkar
Underhållsstöd	+ 11 %	+ 9 %
Barnpension	+ 23 %	+ 23 %
Efterlevandestöd	+ 28 %	+ 74 %

Det är relativt få ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018

Vi har gjort en särskild analys av efterlevandestöd när det gäller ensamkommande placerade barn. Bakgrunden till analysen är att Pensionsmyndigheten inte särskiljer ensamkommande barn, flyktingar eller andra nyanlända i sin statistik. Det har alltså saknats uppgifter om hur många i gruppen ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd.

Vi har kunnat identifiera 218 ensamkommande placerade barn – 191 pojkar och 27 flickor – som har fått efterlevandestöd 2018.

De ensamkommande placerade barnen utgör cirka 10 procent av de 2 136 placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018. Andelen ensamkommande placerade barn som har fått stödet är alltså relativt låg mot bakgrund av den stora ökningen mellan 2014 och 2018 (tabell 1). Andelen är också låg mot bakgrund av den kraftiga ökningen av antalet asylärenden för ensamkommande barn 2014–2015.

I analysen har vi inte haft möjlighet att undersöka om antalet ensamkommande placerade barn har ändrats när det gäller hur många som har fått efterlevandestöd. Det beror på att det först från 2018 finns information om ett placerat barn är ensamkommande eller inte i Socialstyrelsens register.

Det finns indikationer på att det förekommer felaktiga utbetalningar av underhållsstöd för placerade barn

Om barnet placeras lämnas inte underhållsstöd för en den månad när barnet under hela månaden vårdas i familjehem, stödboende eller HVB. Om barnet är hemma på jullov eller sommarlov, så betalas underhållsstöd ut för dessa månader även om barnet inte är hemma hela månaden. Är barnet bara hemma under en helg ska underhållsstöd inte betalas ut.

För att undersöka felaktiga utbetalningar av underhållsstöd närmare har vi studerat kalendermånader utan skollov som är längre än en vecka och där vi vet att ett barn har varit placerat sedan minst en månad. Det innebär att vi har studerat månaderna september, oktober och november när det inte kan ha utbetalats underhållsstöd vid skollov. Men vi kan heller inte utesluta att en del barn under dessa månader har varit på väg att flytta tillbaka till sitt föräldrahem och därför haft rätt till underhållsstöd.

Vår analys visar att det är ett förhållandevis stort antal placerade barn kan ha fått underhållsstöd. Men detta behöver alltså inte alltid röra sig om felaktiga utbetalningar. Det beror på att underhållsstödet kan gälla för en period när barnet faktiskt inte har varit placerat.

Vår analys visar att cirka 10 procent av barn som har varit placerade 2014–2018 sannolikt har fått åtminstone någon felaktig utbetalning av underhållsstöd under perioden. Det gäller alltså för placerade barn för vilka det har utbetalats underhållsstöd under september, oktober eller november månad. De felaktiga utbetalningarna av underhållsstöd beror sannolikt på att kommunerna inte har rapporterat till Försäkringskassan att barnet har blivit placerat eller har varit sena i att rapportera.

En möjlig förklaring till att kommunerna rapporterar sent är att de inte känner till att de är skyldiga att rapportera om att barn är placerade och inte heller att det ska ske genast. En annan möjlig förklaring är att tjänstepersoner vid kommunerna inte känner till att Försäkringskassans bedömer att även en jourplacering räknas som en sådan placering som påverkar rätten till underhållsstöd (se vidare i ISF Rapport 2021:6, avsnitt 3.5).

1 Inledning

I regleringsbrevet för 2020 har regeringen gett Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) i uppdrag att granska hur socialförsäkringsförmåner påverkas när det allmänna placerar barn.¹ Denna rapport är en slutredovisning av detta uppdrag.

ISF redovisade huvuddelen av uppdraget den 15 juni 2021 i rapporten *Placerade barn och socialförsäkringen – en granskning av hur socialförsäkringsförmåner påverkas när barn placeras i annat hem än i sitt föräldrahem* (ISF Rapport 2021:6).

Det övergripande syftet med den publicerade rapporten och denna redovisning är att öka kunskapen om hur socialförsäkringsförmåner påverkas i samband med att barn är placerade i boenden där samhället ansvarar för deras uppehälle.

De frågor som ISF Rapport 2021:6 redovisade i juni är följande:

1. Hur ska, enligt regelverket, olika socialförsäkringsförmåner påverkas av att barn placeras på boenden där samhället ansvarar för deras uppehälle? Hur påverkas de i praktiken?
2. På vilket sätt fungerar kommunernas arbetsätt när det gäller socialförsäkringsförmåner som är kopplade till barn som placeras? Hur väl fungerar det?
3. På vilket sätt fungerar Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens arbetsätt när barn placeras och det finns socialförsäkringsförmåner som är kopplade till dem? Hur väl fungerar det?

---

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Inspektionen för socialförsäkringen, S2019/02814/SF, s. 1–2.

4. Vilka ekonomiska konsekvenser får reglernas utformning och hur de används på barnens, deras familjs samt familjehemsföräldrars ekonomi?

Denna redovisning kompletterar ISF Rapport 2021:6 när det gäller fråga 4. I rapporten redovisar vi bland annat

- hur många placerade barn som har fått underhållsstöd, barnpension eller efterlevandestöd 2014–2018
- placeringsform och typ av insats för placerade barn som har fått någon av de tre förmånerna under perioden 2014–2018
- felaktiga utbetalningar av underhållsstöd för placerade barn under perioden 2014–2018
- antal ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018.

1.1 Vilka är de placerade barnen?

När barn får sitt boende i något annat hem än i sitt föräldrahem kan det ske med stöd av olika lagar och i olika boendeformer. När barn får sitt boende i något annat hem än i sitt föräldrahem kan det ske med stöd av olika lagar och i olika boendeformer. Den population som vi har undersökt är de barn som finns i boendeformerna familjehem, hem för vård eller boende (HVB), särskilt ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS-hem), stödboende och LSS-hem. De kan få sina boenden med stöd av olika lagar (tabell 1.1):

- Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).
- Socialtjänstlagen [2001:453] (SoL).
- Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU).
- Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Tabell 1.1. Med stöd av vilken lagstiftning barn kan placeras i olika boendeformer

	LVU	SOL	LSU	LSS
Familjehem	X	X		X
HVB	X	X		
SiS-hem	X	X	X	
Stödboende	X	X		
LSS-boende				X

I rapporten använder vi samma definition för ensamkommande barn som i *Registret över insatser för barn och unga*. Registret administreras av Socialstyrelsen.

Med ensamkommande barn avses barn och unga yngre än 21 år som vid ankomsten till Sverige från ett annat land var under 18 år och skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe och detta fortfarande gällde när barnet första gången placerades enligt SoL eller LVU.²

1.2 ISF:s tidigare rapport om placerade barn och socialförsäkringen

ISF redovisade följande slutsatser och rekommendationer till regeringen och Försäkringskassan i ISF Rapport 2021:6 i juni 2021.

1.2.1 ISF:s slutsatser i tidigare rapport

I ISF Rapport 2021:6 har vi redovisat ett antal slutsatser. Dessa är bland andra följande:

- Brister i rapportering och kunskaper hos kommunerna kan leda till negativa konsekvenser för enskilda föräldrar.

² Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se, hämtad den 1 september 2021.

- Flödet av uppgifter inom Försäkringskassan om att barn är placerade är helt manuellt.
- Regelverket är krångligt, inkonsekvent och inte alltid anpassat till hur verkligheten ser ut för kommunerna.
- När barn placeras upphör vissa socialförsäkringsförmåner och kommunen får stå för kostnaderna.
- Oklarheter om hur barnpension och efterlevandestöd får användas skapar en situation som inte är rättssäker för barn.

1.2.2 ISF:s rekommendationer i tidigare rapport

Utifrån granskningens resultat och de slutsatser som vi har dragit har ISF lämnat följande rekommendationer till regeringen och Försäkringskassan.

ISF rekommenderar regeringen

- att ge i uppdrag till lämplig myndighet att ta fram stödmaterial för kommuner och föräldrar om hur socialförsäkringar påverkas i samband med att barn placeras
- att se över regelverket som styr hur förmåner påverkas när barn placeras, så att regelverket blir mer enhetligt, konsekvent och ändamålsenligt
- att ändra bestämmelserna 106 kap. 6–7 §§ socialförsäkringsbalken (SFB) så att barnbidraget alltid ställs om till den kommunala nämnd som svarar för kostnader som följer av att barnet blir placerat
- att se över bestämmelserna om hur föräldrars rätt till bostadsbidrag påverkas när barn placeras i annat hem än föräldrahemmet
- att se över om kommunerna kan få bidrag till barnens försörjning genom att ställa om barnpensionen, åtminstone till den del som motsvarar en förälders skyldighet att betala avgift
- att utreda möjligheten att skydda familjehemsförälders sjukpenninggrundande inkomst (SGI-skydd) under tid hen får

ersättning för förlorad arbetsinkomst för att ta hand om placerat barn.

ISF rekommenderar Försäkringskassan

- att se över hur myndigheten hanterar uppgifter om att barn är placerade så att informationen kommer fram till handläggningen av rätt förmån i rätt tid för att förhindra felaktiga utbetalningar.

1.3 Genomförandet av analysen

Den analys som vi redovisar i denna rapport utgår i huvudsak från en registerstudie med tre olika registerunderlag från Socialstyrelsen, Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan.

I analysen ingår alla barn som någon gång har varit placerade under perioden 1 januari 2014 till och med 31 december 2018. I analysen ingår utbetalt belopp av barnpension respektive efterlevandestöd för dessa barn.

Registerdata om populationen placerade barn kommer från Socialstyrelsen, det vill säga bakgrundsvariabler om bland annat barnets kön och ålder samt data om placerings- och insatsformer. Data-materialet innehåller även information om det placerade barnet är ensamkommande eller inte. Men denna information finns endast för den placering som är påbörjad (och registrerad) 2018.

I analysen ingår följande tre socialförsäkringsförmåner:

- underhållsstöd
- barnpension
- efterlevandestöd.

Registerdata om förmånen underhållsstöd kommer från Försäkringskassan. Registerdata om förmånerna barnpension och efterlevandestöd kommer från Pensionsmyndigheten.

För gruppen ensamkommande placerade barn har vi analyserat förmånen efterlevandestöd. Bakgrunden till analysen är att Pensionsmyndigheten inte särskiljer ensamkommande barn, flyktingar eller andra nyanlända i sin statistik. Det har alltså

saknats tillförlitliga uppgifter om hur många i gruppen ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd.

Vi har två kriterier för att ingå i analysen. Det *första kriteriet* gäller urvalet. I analysen ingår samtliga barn och unga upp till och med 20 års ålder med påbörjade (och registrerade) placeringsformer under perioden 1 januari 2014 till 31 december 2018. Vår studie är en totalundersökning av samtliga barn och unga som – enligt Socialstyrelsens registerdata – har varit placerade under perioden. Men för ensamkommande barn finns endast statistik om påbörjad (och registrerad) placeringsform för 2018.

Det *andra kriteriet* är att det ska finnas uppgifter om de aktuella socialförsäkringsförmånerna som är knutna till barn som är placerade under den angivna tidsperioden.

Dessa två villkor gör det möjligt att koppla barn som är placerade till de tre socialförsäkringsförmåner som ingår i analysen.

Vi har sammanfogat data om de tre socialförsäkringsförmånerna med data om populationen, för att i ett första steg identifiera vilka de placerade barnen är. Därefter har vi för varje förmån kunnat beskriva de placerade barn som har fått förmånen under den tid de har varit placerade (tabell 1.2).

Tabell 1.2. Urval av population och socialförsäkringsförmåner för analysen

<i>Registerdata</i>	<i>Urval av population</i>	<i>Socialförsäkringsförmån</i>
Försäkringskassan	Urval enligt Socialstyrelsens registerdata	Underhållsstöd
Pensionsmyndigheten	Urval enligt Socialstyrelsens registerdata	Barnpension Efterlevandestöd

Anm.: Urval enligt Socialstyrelsens registerdata är alla barn som har registrerats att de någon gång varit placerade under perioden 1 januari 2014 – 31 december 2018. För ensamkommande barn finns i Socialstyrelsens register endast uppgifter om placeringar som påbörjades 2018.

Denna rapport är fristående från exempelvis Socialstyrelsens statistik om placerade barn. I vår analys baserar sig populationen på registerdata från Socialstyrelsen, vilket gör att antalet personer som ingår i populationen kan avvika från andra rapporter. Detta beror på att vi endast inkluderar barn med korrekta personnummer och att vi studerar en avgränsad tidsperiod, det vill säga 1 januari 2014 till och med 31 december 2018.

Vi har beställt ett antal variabler från Socialstyrelsen, Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan. I vissa fall saknas information om en person när det gäller dessa variabler. Av den anledningen kan ett så kallat partiellt bortfall uppstå. Ett exempel kan vara att det för ett barn finns information om placeringsform, exempelvis familjehem, men inte information om insatstyp, exempelvis enligt socialtjänstlagen. Detta får till följd att siffrorna vid summeringen ibland avviker från varandra.

I rapportens bilaga finns en mer detaljerad beskrivning av data och metod.

1.4 Rapportens innehåll

Med denna rapport slutredovisar ISF regeringsuppdraget genom att redovisa vår analys av registerdata.

Rapportens innehåll är uppdelad på följande sätt:

- I kapitel 2 redovisar vi våra resultat för underhållsstöd. I kapitlet ingår en redovisning av felaktiga utbetalningar av underhållsstöd.
- I kapitel 3 redovisar vi våra resultat för barnpension. I kapitlet ingår en redovisning av utbetalningar av barnpension.
- I kapitel 4 redovisar vi våra resultat för efterlevandestöd. I kapitlet ingår en redovisning av utbetalningar av efterlevandestöd samt en redovisning av hur många ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd.
- Kapitel 5 innehåller våra slutsatser.

2 Underhållsstöd

Barn vars föräldrar inte bor tillsammans kan ha rätt till underhållsstöd om den ena föräldern är boförälder³ och den andre föräldern inte betalar underhållsbidrag.⁴ Boförälder är den förälder som barnet bor med. Under perioden 2000–2018 är omkring 87 procent av boföräldrarna kvinnor och 13 procent män.⁵

Om barnet placeras lämnas *inte* underhållsstöd för en månad när barnet under hela månaden

1. på statens bekostnad får vård på institution eller kost och logi
2. bor i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade LSS)
3. vårdas i familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende (HVB) inom socialtjänsten.⁶

Om barnet är hemma på jullov eller sommarlov, så betalas underhållsstöd ut för dessa månader även om barnet inte är hemma hela månaden. Är barnet bara hemma under helgen eller helgerna betalas inte underhållsstöd ut.⁷

Den nämnd som svarar för vården eller den som ansvarar för boendet ska genast upplysa Försäkringskassan om barnet placeras eller får en insats.⁸

---

³ 18 kap. 2 § första stycket socialförsäkringsbalken (SFB).

⁴ 18 kap. 9 § SFB.

⁵ ISF, *Från underhållsstöd till underhållsbidrag? En granskning av 2016 års reform inom underhållsstödet*. Rapport 2019:7, s. 70–72.

⁶ 106 kap. 8 § SFB.

⁷ 4 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1996:18) om underhållsstöd.

⁸ 2 § förordningen (1999:1036) om underhållsstöd.

Vår analys visar att det är ett relativt stort antal av de placerade barnen som har fått underhållsstöd. Det kan röra sig om felaktiga utbetalningar, eftersom barn oftast inte har rätt till underhållsstöd när de är placerade.

2.1 Placerade barn som har fått underhållsstöd 2014–2018

Den statistik som vi redovisar i detta avsnitt visar hur många placerade barn i åldersgruppen 0–19 år som har fått underhållsstöd per år. Vi redovisar också andelen av de placerade barnen som har fått underhållsstöd i förhållande till alla barn som har fått stödet, oavsett om de har varit placerade eller inte.

121 766 flickor fick underhållsstöd 2014. Antalet har minskat och 2018 var det 108 943 flickor. Det motsvarar 11,4 respektive 9,5 procent av alla flickor i åldersgruppen 0–19 år i Sverige.⁹

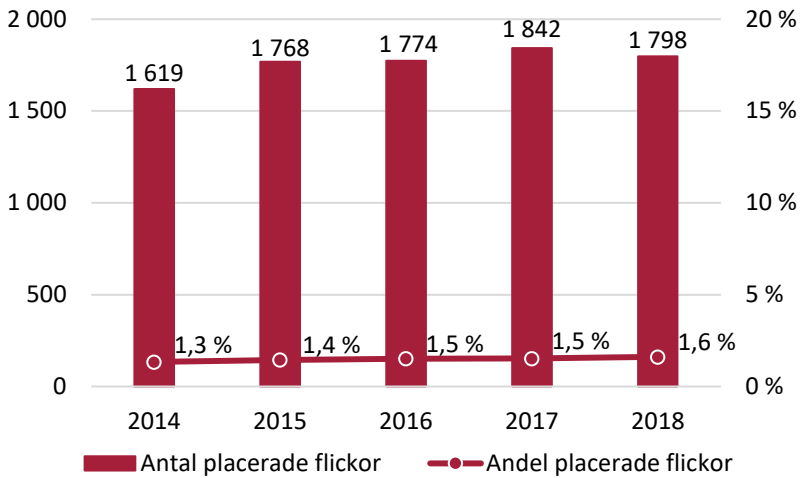
Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade flickor som har fått underhållsstöd ökat med 179 (figur 2.1). Det är en ökning med 11 procent.

Andelen placerade flickor som har fått underhållsstöd av alla flickor som fått stödet har ökat marginellt, från 1,3 till 1,6 procent mellan 2014 och 2018.

---

⁹ Uppgifter från Försäkringskassan och Statistikmyndigheten SCB:s webbplats: www.scb.se, hämtad från statistikdatabasen den 1 september 2021.

Figur 2.1. Antal placerade flickor som har fått underhållsstöd och andel placerade flickor av alla flickor som har fått underhållsstöd 2014–2018

Anm.: Vänster y-axel visar antal flickor och höger y-axel visar andel flickor. I analysen ingår flickor 0–19 år.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Försäkringskassan, ISF:s bearbetningar.

126 652 pojkar fick underhållsstöd 2014. Antalet har minskat och 2018 var det 114 197 pojkar. Det motsvarar 11,1 respektive 9,3 procent av alla pojkar i åldersgruppen 0–19 år i Sverige.¹⁰

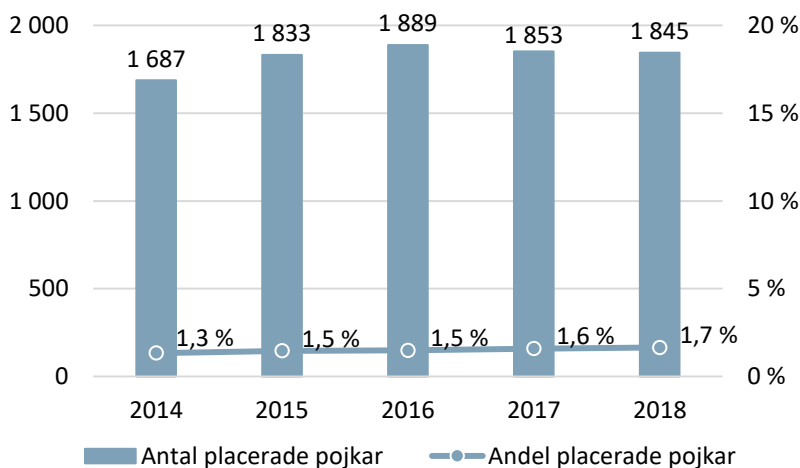
Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade pojkar som har fått underhållsstöd ökat med 158 (figur 2.2). Det är en ökning med 9 procent.

Andelen placerade pojkar som har fått underhållsstöd av alla pojkar som fått stödet har ökat marginellt, från 1,3 till 1,7 procent mellan 2014 och 2018.

¹⁰ Uppgifter från Försäkringskassan och Statistikmyndigheten SCB:s webbplats: www.scb.se, hämtad från statistikdatabasen den 1 september 2021.

Figur 2.2. Antal placerade pojkar som har fått underhållsstöd och andel placerade pojkar av alla pojkar som har fått underhållsstöd 2014–2018

Anm.: Vänster y-axel visar antal pojkar och höger y-axel visar andel pojkar. I analysen ingår pojkar 0–19 år.

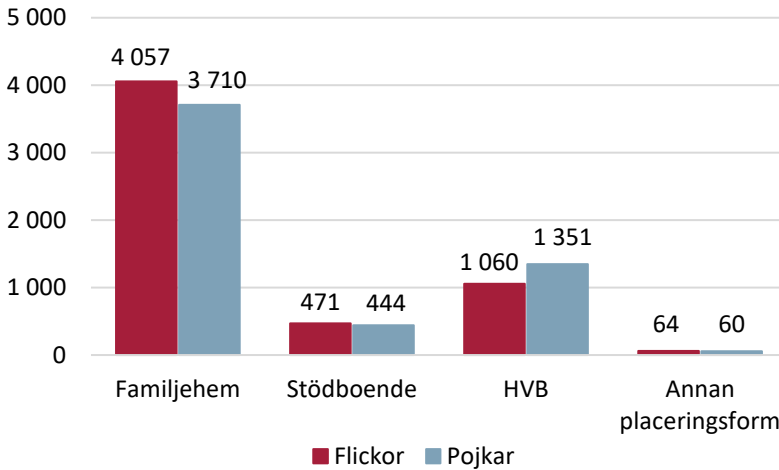
Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Försäkringskassan, ISF:s bearbetningar.

2.2 Placeringsform och typ av insats för placerade barn som har fått underhållsstöd under perioden 2014–2018

I detta avsnitt redovisar vi resultat från vår registerstudie för barn som har varit placerade någon gång mellan 1 januari 2014 och 31 december 2018.

Precis som för de andra förmånerna är placeringsformen familjehem vanligast bland de som har fått underhållsstöd, 69 procent har varit placerade i familjehem (figur 2.3). Det är fler flickor som har varit placerade i familjehem, medan det är fler pojkar som har varit placerade i HVB.

Figur 2.3. Antal placerade flickor och pojkar som har fått underhållsstöd under perioden 2014–2018, uppdelat efter placeringsform

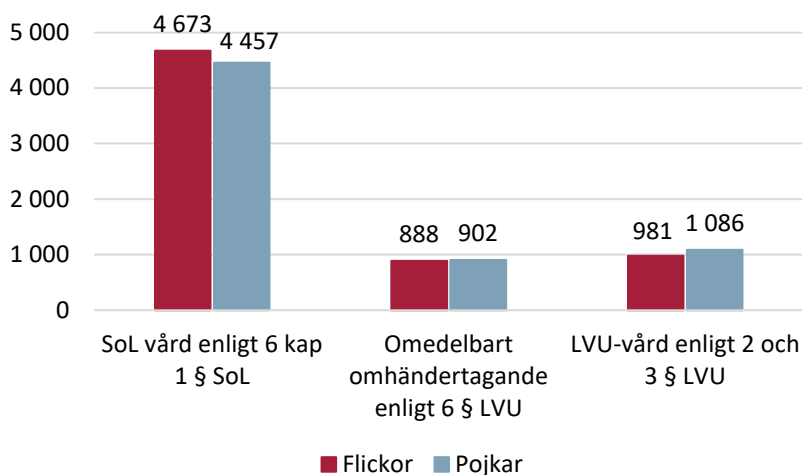
Anm.: Figuren visar antalet barn som placerades med stöd av socialtjänstlagen [2001:453] (SoL) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), som påbörjades någon gång under 1 januari 2014 till 31 december 2018. Men beslut om placering kan ha fattats tidigare än 1 januari 2014. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 5 652 flickor och 5 565 pojkar, totalt 11 217 placerade barn. Det partiella bortfallet i analysen är 15,7 procent för flickor och 16,4 procent för pojkar, vilket betyder att det saknas uppgifter om placeringsform.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Försäkringskassan, ISF:s bearbetningar.

Det är vanligast att de placerade barn som har fått underhållsstöd placerats enligt SoL. Barnen är alltså placerade med en frivillig insats. Den andra insattstypen som har tillämpats för att placera barn och som har fått underhållsstöd är enligt LVU (figur 2.4).

Skillnaden är marginell mellan flickor och pojkar för de tre typerna av insatser som analysen omfattar. Det är bara något fler flickor som har fått insats enligt SoL och något fler pojkar enligt LVU.

Figur 2.4. Antal placerade flickor och pojkar som har fått underhållsstöd under perioden 2014–2018, uppdelat på typ av insats

Anm.: Figuren visar antal barn som placerades med stöd av SoL eller LVU, som påbörjades någon gång under 1 januari 2014 till 31 december 2018. Men beslut om placering kan ha fattats tidigare än 1 januari 2014. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 6 542 flickor och 6 445 pojkar, totalt 12 987 placerade barn. Det partiella bortfallet i analysen är 2,5 procent för flickor och 3,1 procent för pojkar, vilket betyder att det saknas uppgifter om insattyp.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Försäkringskassan, ISF:s bearbetningar.

2.3 Det finns indikationer på felaktiga utbetalningar av underhållsstöd

Underhållsstöd ska som regel inte betalas när barn är placerade bortsett från under umgänge under jul- eller sommarlov. Barnen kan ha fått underhållsstöd av tre skäl, nämligen att

- de har varit placerade kortare än en hel månad
- underhållsstödet har avsett lov
- underhållsstöd har betalats ut felaktigt.

Endast jullov och sommarlov ger rätt till underhållsstöd för lov.¹¹ Om ett barn har varit placerad under en längre period än en månad under dessa månader och underhållsstöd ändå har betalats ut, kan det indikera en felaktig utbetalning. Ett undantag från detta antagande kan finnas i samband med att ett barn flyttar tillbaka till sitt föräldrahem och bor där i sådan omfattning att underhållsstöd börjar betalas ut igen. Men vi räknar med att dessa fall är få.

Under femårsperioden 2014–2018 har det betalats ut underhållsstöd för drygt 1 300 placerade barn under månaderna september, oktober respektive november, det vill säga till i genomsnitt drygt 250 placerade barn under en av månaderna ett enskilt år (tabell 2.1). Det utbetalda medelbeloppet per placerat barn som har fått underhållsstöd har varit drygt 1 300 kronor för en månad.

Tabell 2.1. Felaktiga utbetalningar av underhållsstöd, för månaderna september, oktober och november under perioden 2014–2018

	<i>September</i>	<i>Oktober</i>	<i>November</i>
Antal placerade barn som har fått utbetalning under perioden 2014–2018	1 313	1 399	1 396
Utbetalt medelbelopp per placerat barn, kronor	1 327	1 342	1 334

Anm.: Felaktiga utbetalningar som har skett någon gång under månaden september, oktober eller november 2014–2018, där barn har varit placerade i minst en månad.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Försäkringskassan, ISF:s bearbetningar.

Sammanlagt 13 360 placerade barn har fått underhållsstöd under perioden 2014–2018. Det innebär att det är rimligt att anta att cirka 10 procent av dessa barn kan ha fått åtminstone någon felaktig utbetalning av underhållsstöd under tidperioden.

Eftersom det är ett så relativt stort antal barn som har fått underhållsstöd är det rimligt att merparten har fått felaktiga utbetalningar av underhållsstöd. Det är inte sannolikt att utbetalningar för ett så pass stort antal barn har skett med anledning av att barnen slussats

¹¹ 4 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1996:18) om underhållsstöd.

Underhållsstöd

tillbaka till sitt föräldrahem och har bott där i sådan omfattning att underhållsstödet börjat betalas ut igen.

3 Barnpension

Ett barn kan ha rätt till barnpension om barnets ena eller båda föräldrar har avlidit. Det gäller om den avlidna föräldern hade rätt till arbetsbaserade socialförsäkringsförmåner i Sverige.¹² Det finns inte några bestämmelser om att dra in eller ställa om barnpension när ett barn blir placerat eller får en insats.

Det barn som har mist ena eller båda föräldrarna kan få såväl barnpension som efterlevandestöd (se kapitel 4 om efterlevandestöd). Om en eller båda föräldrarna är avlidna kan barnet få antingen den ena eller båda förmånerna. Det samma gäller om en eller båda föräldrarna är försvunna och det kan antas att de sannolikt är avlidna, som vid krig, naturkatastrofer eller liknande händelser.¹³ Det betyder att samma placerade barn kan ha fått både barnpension och efterlevandestöd, och på så sätt ingå i analysen av båda förmånerna.

Vår analys visar att de barn som har varit placerade och fått barnpension har fått ett i genomsnittligt lägre belopp än andra barn. Det gäller för både flickor och pojkar. Men de placerade flickorna har fått ett marginellt högre genomsnittligt belopp än de placerade pojkarna. Detta skiljer sig från alla barn som har fått barnpension, oavsett om de är placerade eller inte, där det genomsnittliga beloppet i princip är detsamma för flickor och pojkar.

Vår analys visar också att den vanligaste placeringsformen för barn som har fått barnpension är familjehem och att placeringen har skett enligt socialtjänstlagen [2001:453] (SoL). Barnen är alltså placerade med en frivillig insats.

---

¹² 78 kap. 2 § socialförsäkringsbalken (SFB) och 6 kap. 6 § 9 SFB.

¹³ 77 kap. 10 § SFB; Prop. 1959:100, *Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggspension m. m.*, s. 136; HFD 2013 ref. 59-

3.1 Placerade barn som har fått barnpension 2014–2018

Den statistik som vi redovisar i detta avsnitt visar hur många placerade barn 0–20 år som har fått barnpension per år. Vi redovisar också andelen placerade barn som har fått barnpension i förhållande till alla barn som har fått pensionen, oavsett om de har varit placerade eller inte.

12 815 flickor fick barnpension 2014. Antalet har minskat något och 2018 var det 12 509 flickor. Det motsvarar – för båda åren – 1,0 procent av alla flickor 0–20 år i Sverige.¹⁴

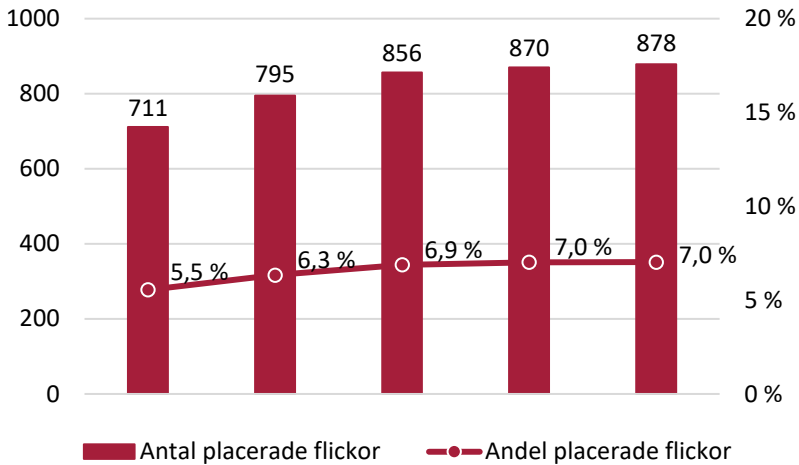
Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade flickor som har fått barnpension ökat med 167 (figur 3.1). Det motsvarar en ökning med 23 procent.

Andelen placerade flickor som har fått barnpension av alla flickor som fått pensionen har ökat något, från 5,5 till 7,0 procent mellan 2014 och 2018.

---

¹⁴ Uppgifter från Försäkringskassan och Statistikmyndigheten SCB:s webbplats: www.scb.se, hämtad från statistikdatabasen den 1 september 2021.

Figur 3.1. Antal placerade flickor som har fått barnpension och andel placerade flickor av alla flickor som har fått barnpension 2014–2018

Anm.: Vänster y-axel visar antal flickor och höger y-axel visar andel flickor. I analysen ingår flickor 0–20 år.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

13 469 pojkar fick barnpension 2014. Antalet har minskat något och 2018 var det 13 170 pojkar. Det motsvarar 1,1 respektive 1,0 procent av alla pojkar 0–20 år i Sverige.¹⁵

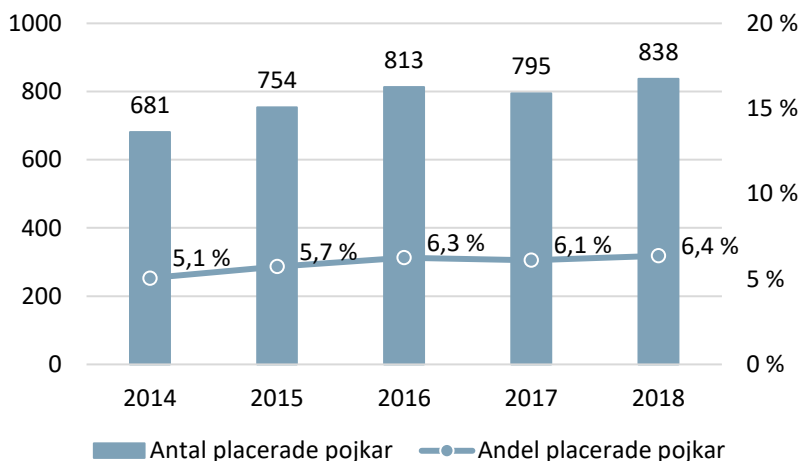
Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade pojkar som har fått barnpension ökat med 157 (figur 3.2). Det motsvarar en ökning med 23 procent.

Andelen placerade pojkar som har fått barnpension av alla pojkar som fått pensionen har ökat något, från 5,1 till 6,4 procent mellan 2014 och 2018.

¹⁵ Uppgifter från Försäkringskassan och Statistikmyndigheten SCB:s webbplats: www.scb.se, hämtad från statistikdatabasen den 1 september 2021.

Figur 3.2. Antal placerade pojkar som har fått barnpension och andel placerade pojkar av alla pojkar som har fått barnpension 2014–2018

Anm.: Vänster y-axel visar antal pojkar och höger y-axel visar andel pojkar. I analysen ingår pojkar 0–20 år.

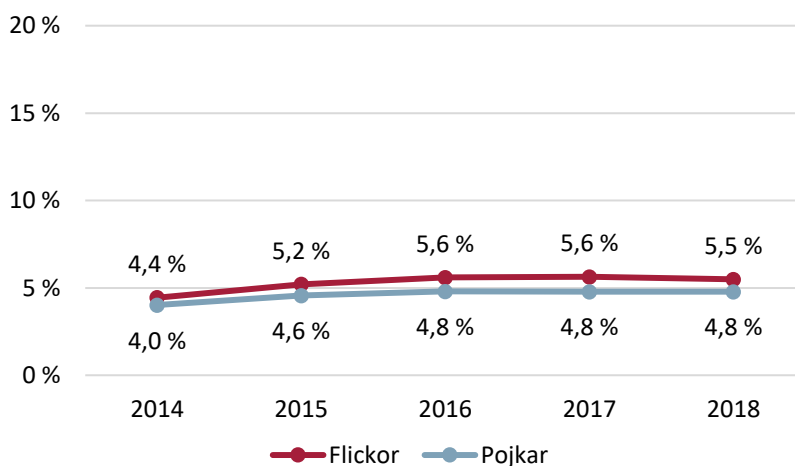
Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

3.1.1 Utbetalningar av barnpension

Placerade flickors andel av utbetald barnpension i förhållande till alla flickor som har fått barnpension 2014–2018 är något högre än placerade pojkars andel i förhållande till alla pojkar som har fått barnpension (figur 3.3).

De placerade flickornas andel av utbetald barnpension har ökat från 4,4 till 5,5 procent mellan 2014 och 2018. Även de placerade pojkarna andel har ökat, från 4,0 till 4,8 procent.

Figur 3.3. Placerade flickors och placerade pojkars andel av utbetald barnpension i förhållande till alla flickor och pojkar som har fått barnpension 2014–2018

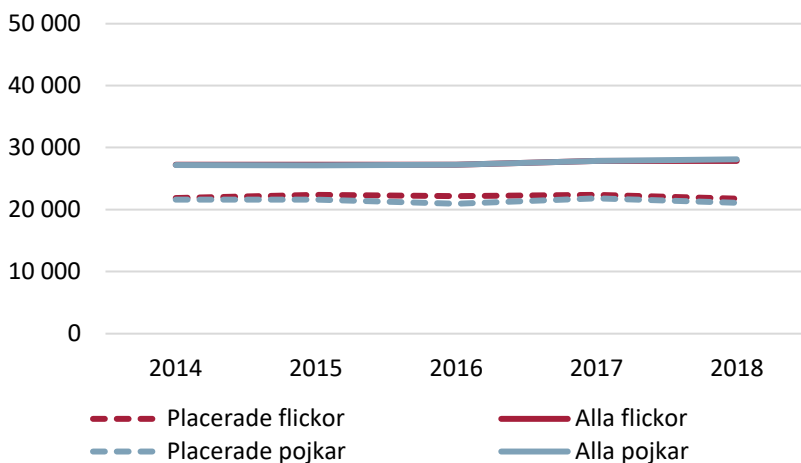

Anm.: I gruppen alla flickor och pojkar ingår alla barn som har fått barnpension, oavsett om de är placerade eller inte.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

Det genomsnittliga utbetalda årsbeloppet av barnpension är lägre för placerade flickor och pojkar än för alla och flickor och pojkar som har fått pensionen (figur 3.4). För 2018 är skillnaden i genomsnittligt utbetalt årsbeloppet mellan placerade flickor och alla flickor 6 067 kronor. Skillnaden mellan placerade pojkar och alla pojkar är något högre, 6 972 kronor.

Figur 3.4. Genomsnittligt utbetalt årsbelopp av barnpension för placerade flickor och pojkar samt för alla flickor och pojkar 2014–2018, kronor

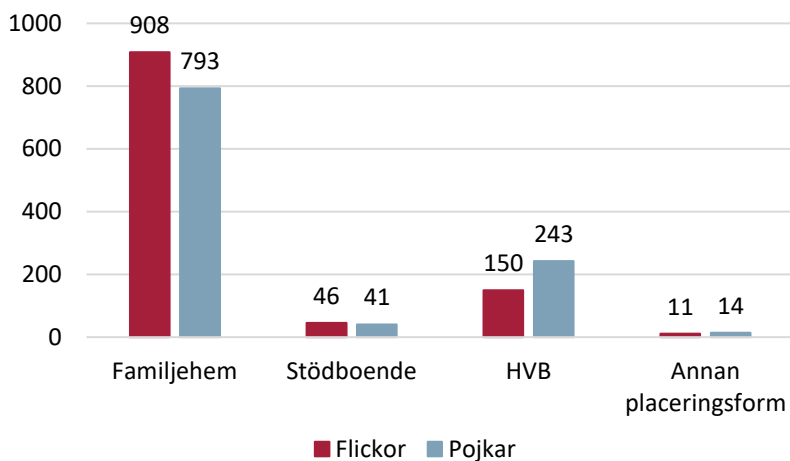
Anm.: I gruppen alla flickor och pojkar ingår alla barn som har fått barnpension, oavsett om de är placerade eller inte. De streckade linjerna (alla flickor och alla pojkar) respektive de heldragna linjerna (placerade flickor och placerade pojkar) är i stort sett överlappande.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

3.2 Placeringsform och typ av insats för placerade barn som har fått barnpension under perioden 2014–2018

För de 2 205 placerade barn som har fått barnpension under perioden 2014–2018 har den vanligaste placeringsformen varit familjehem. Det finns vissa könsskillnader när det gäller placeringsform bland de placerade barn som har fått barnpension (figur 3.5).

Figur 3.5. Antal placerade flickor och pojkar som har fått barnpension under perioden 2014–2018, uppdelat på placeringsform

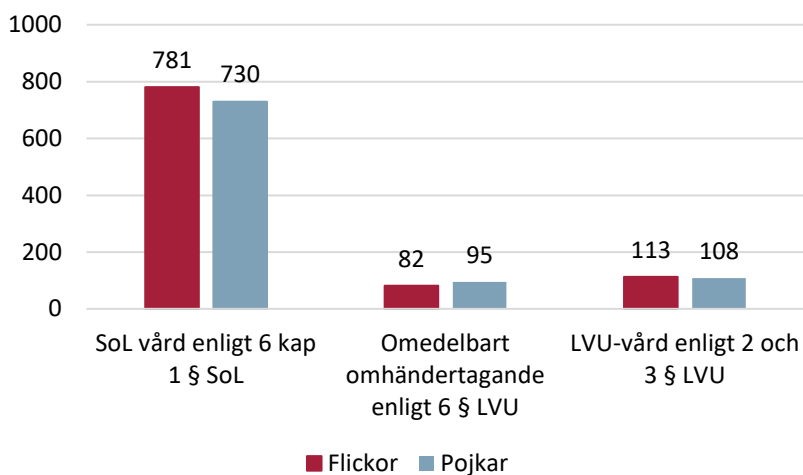

Anm.: Figuren visar antal barn som placerades med stöd av SoL eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), som påbörjades någon gång under 1 januari 2014 till 31 december 2018. Men beslut om placering kan ha fattats tidigare än 1 januari 2014. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 1 114 flickor och 1 091 pojkar, totalt 2 205 placerade barn. Det partiella bortfallet i analysen är 0,4 procent för flickor och 0,2 procent för pojkar, vilket betyder att det saknas uppgifter om placeringsform.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar

Den vanligaste typen av insats är enligt SoL (figur 3.6). Det finns inga större könsskillnader när det gäller insatstyp bland de placerade barn som har fått barnpension.

Figur 3.6. Antal placerade flickor och pojkar som har fått barnpension under perioden 2014–2018, uppdelat på typ av insats

Anm.: Figuren visar antal unika barn som placerades med stöd av SoL eller LVU, som påbörjades någon gång under 1 januari 2014 till 31 december 2018. Men beslut om placering kan ha fattats tidigare än 1 januari 2014. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 976 flickor och 933 pojkar, totalt 1 909 placerade barn. Det partiella bortfallet i analysen är 13 procent för flickor och 15 procent för pojkar, vilket betyder att det saknas uppgifter om insattstyp.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

4 Efterlevandestöd

Efterlevandestöd är en förmån som kan lämnas till ett barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit.¹⁶ Alla barn kan få efterlevandestöd, även om föräldrarna inte har haft någon inkomst.¹⁷ Efterlevandestöd till barn är ett grundskydd för barn som är under 18 år och som får låg eller ingen barnpension (se kapitel 3 om barnpension).

Det barn som har mist ena eller båda föräldrarna kan få såväl efterlevandestöd som barnpension. Om en eller båda föräldrarna är avlidna kan barnet få antingen den ena eller båda förmånerna. Det samma gäller om en eller båda föräldrarna är försvunna och det kan antas att de sannolikt är avlidna, som vid krig, naturkatastrofer eller liknande händelser.¹⁸ Det betyder att samma placerade barn kan ha fått både efterlevandestöd och barnpension, och på så sätt ingå i analysen av båda förmånerna.

Efterlevandestöd får inte betalas ut om barnet blir placerat på statens bekostnad eller får kost och bostad i minst 30 dagar. Detta gäller inte om barnet är inackorderat vid sameskola. Då får efterlevandestöd betalas ut.¹⁹

Det finns förslag att utöka de situationer då förmånen ska dras in till att omfatta även när ett barn är placerat enligt socialtjänstlagen [2001:453] (SoL) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Detta föreslås börja gälla den 1 januari 2022.²⁰ De gamla reglerna föreslås gälla för barn som är placerade före detta datum.

Vår analys visar att det är vanligare att placerade barn har fått efterlevandestöd än barn som inte är placerade. Analysen visar också

---

¹⁶ 77 kap. 7 § första stycket socialförsäkringsbalken (SFB).

¹⁷ 77 kap. 3 § första stycket SFB.

¹⁸ 77 kap. 10 § SFB; Prop. 1959:100, *Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggspension m. m.*, s. 136; HFD 2013 ref. 59-

¹⁹ 106 kap. 33 § SFB.

²⁰ Ds 2020:27, *Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna.*

att den vanligaste placeringsformen för barn som har fått efterlevandestöd är familjehem och att placeringen har skett med stöd av SoL. Barnen är alltså placerade med en frivillig insats. Men det är vanligare att ensamkommande barn har placering i stödboende. Även denna insats sker med stöd av SoL.

4.1 Placerade barn som har fått efterlevandestöd 2014–2018

Den statistik som vi redovisar i detta avsnitt visar hur många placerade barn 0–20 år som har fått efterlevandestöd per år. Vi redovisar också andelen placerade barn som har fått efterlevandestöd i förhållande till alla barn som har fått stödet, oavsett om de har varit placerade eller inte.

6 699 flickor fick efterlevandestöd 2014. Antalet har ökat och 2018 var det 8 031 flickor. Det motsvarar 0,6 respektive 0,7 procent av alla flickor 0–20 år i Sverige.²¹

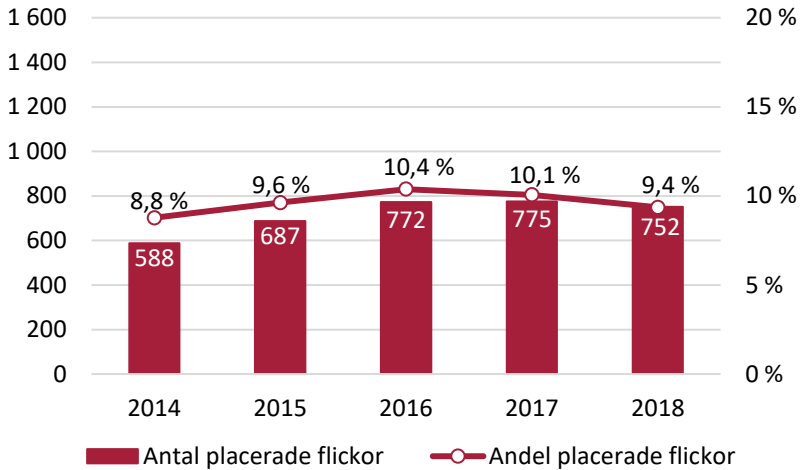
Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade flickor som har fått efterlevandestöd ökat med 164 (figur 4.1). Det motsvarar en ökning med 28 procent.

Andelen placerade flickor som har fått efterlevandestöd av alla flickor som fått stödet har ökat något, från 8,8 till 9,4 procent mellan 2014 och 2018.

---

²¹ Uppgifter från Försäkringskassan och Statistikmyndigheten SCB:s webbplats: www.scb.se, hämtad från statistikdatabasen den 1 september 2021.

Figur 4.1. Antal placerade flickor som har fått efterlevandestöd och andel placerade flickor av alla flickor som har fått efterlevandestöd 2014–2018

Anm.: Vänster y-axel visar antal flickor och höger y-axel visar andel flickor. I analysen ingår flickor 0–20 år.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

7 681 pojkar fick efterlevandestöd 2014. Antalet har ökat och 2018 var det 9 488 pojkar. Det motsvarar 0,6 respektive 0,7 procent av alla pojkar 0–20 år i Sverige.²²

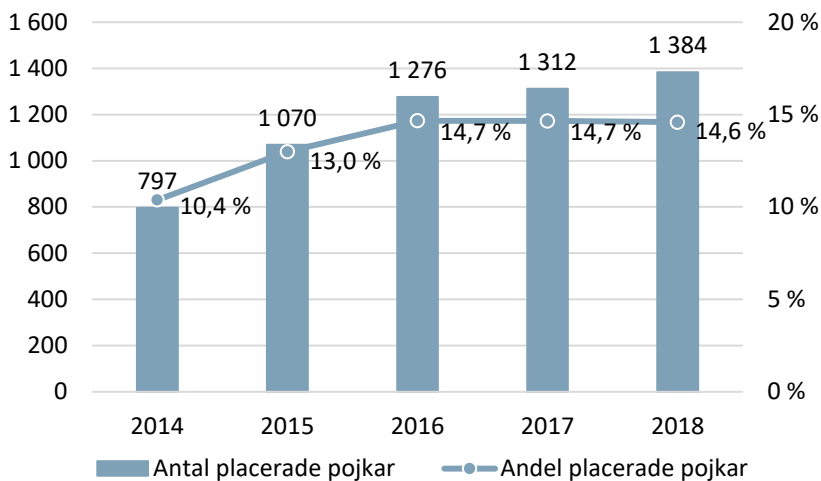
Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade pojkar som har fått efterlevandestöd ökat med 587 individer (figur 4.2). Det motsvarar en ökning med 74 procent.

Andelen placerade pojkar som har fått efterlevandestöd av alla pojkar som har fått stödet har ökat från 10,4 procent 2014 till 14,6 procent 2018.

²² Uppgifter från Försäkringskassan och Statistikmyndigheten SCB:s webbplats: www.scb.se, hämtad från statistikdatabasen den 1 september 2021.

Figur 4.2. Antal placerade pojkar som har fått efterlevandestöd och andel placerade pojkar av alla pojkar som har fått efterlevandestöd 2014–2018

Anm.: Vänster y-axel visar antal pojkar och höger y-axel visar andel pojkar. I analysen ingår pojkar 0–20 år.

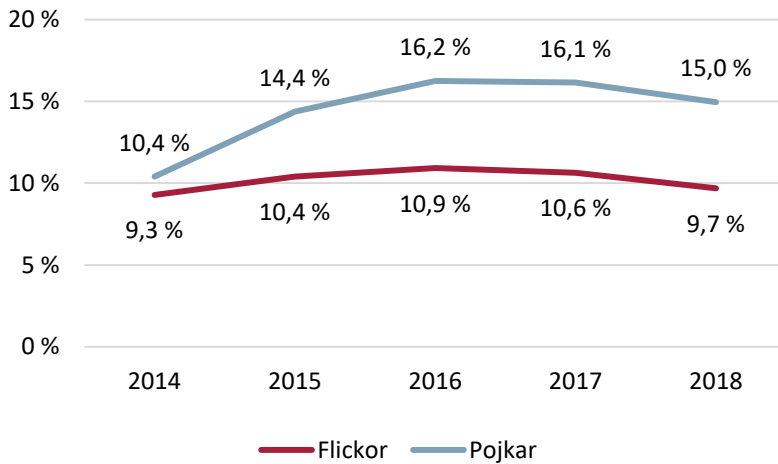
Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

4.1.1 Utbetalningar av efterlevandestöd

Figur 4.3 visar att placerade pojkars andel av utbetalt efterlevandestöd i förhållande till alla pojkar som har fått efterlevandestöd 2014–2018 är betydligt högre än placerade flickors andel i förhållande till alla flickor som har fått efterlevandestöd.

De placerade flickornas andel har ökat från 9,3 till 9,7 procent mellan 2014 och 2018. De placerade pojkarna andel har ökat betydligt mer, från 10,4 till 15,0 procent.

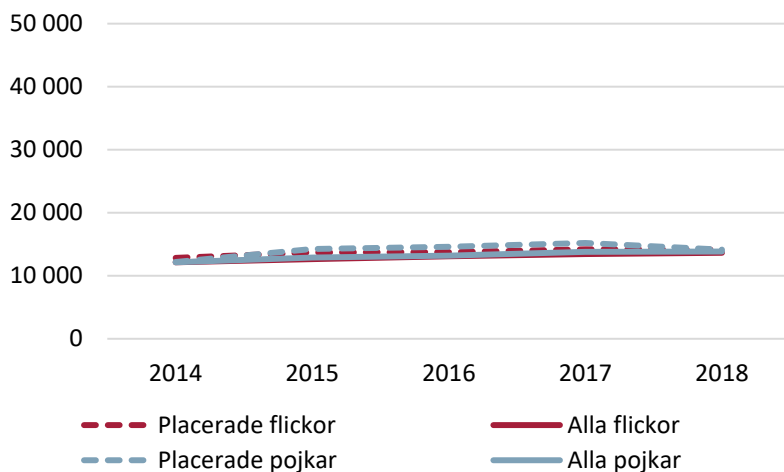
Figur 4.3. Placerade flickors och placerade pojkars andel av utbetalt efterlevandestöd i förhållande till alla flickor och pojkar som har fått efterlevandestöd 2014–2018

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

Det genomsnittliga utbetalda årsbeloppet av efterlevandestöd har ökat något mellan 2014 och 2018 (figur 4.4). Men det är ingen större skillnad när det gäller det genomsnittliga utbetalda årsbeloppet av efterlevandestöd mellan placerade flickor och placerade pojkar. Det är heller inga större skillnader mellan placerade flickor och pojkar jämfört med alla flickor och pojkar.

Figur 4.4. Genomsnittligt utbetalt årsbelopp av efterlevandestöd för placerade flickor och pojkar samt för alla flickor och pojkar 2014–2018, kronor

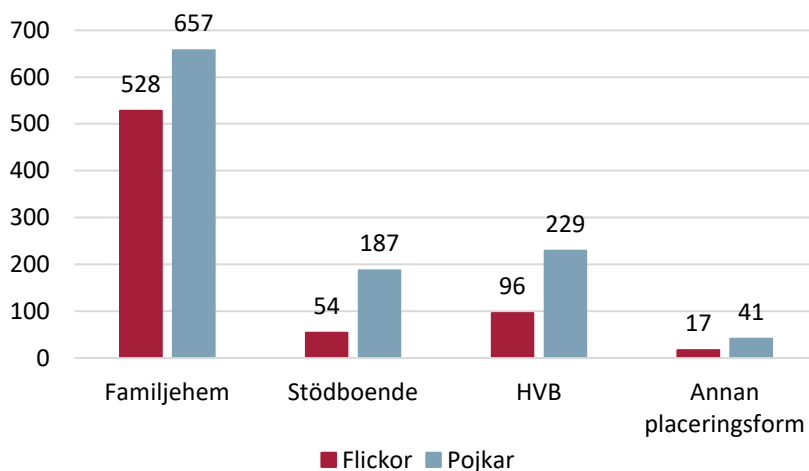
Anm.: I gruppen alla flickor respektive alla pojkar ingår alla barn som har fått efterlevandestöd, oavsett om de är placerade eller inte.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

4.2 Placeringsform och typ av insats för placerade barn som har fått efterlevandestöd under perioden 2014–2018

Det är fler pojkar än flickor i alla placeringsformer när det gäller barn som har fått efterlevandestöd. Det följer mönstret för alla som får efterlevandestöd – att det gäller betydligt fler pojkar än flickor (figur 4.5).

Figur 4.5. Antal placerade flickor och pojkar som har fått efterlevandestöd under perioden 2014–2018, uppdelat på placeringsform

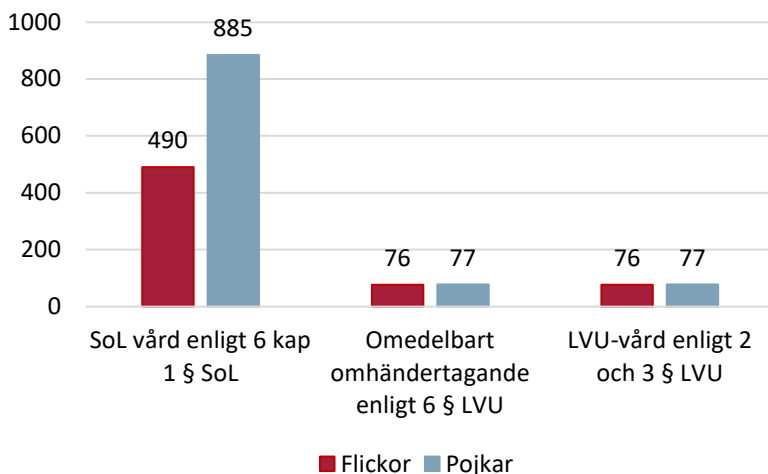

Anm.: Figuren visar antal barn som placerades med stöd av SoL eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), som påbörjades någon gång under 1 januari 2014 till 31 december 2018. Men beslut om placering kan ha fattats tidigare än 1 januari 2014. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 695 flickor och 1 114 pojkar, totalt 1 809 placerade barn. Det partiella bortfallet i analysen är 0,4 procent för flickor och 0,5 procent för pojkar, vilket betyder att det saknas uppgifter om placeringsform.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

Den vanligaste insatstypen bland placerade barn som har fått efterlevandestöd är enligt SoL (figur 4.6). Barnen är alltså placerade med en frivillig insats.

Figur 4.6. Antal placerade flickor och pojkar som har fått efterlevandestöd under perioden 2014–2018, uppdelat på typ av insats

Anm.: Figuren visar antal unika barn som placerades med stöd av SoL eller LVU, som påbörjades någon gång under 1 januari 2014 till 31 december 2018. Men beslut om placering kan ha fattats tidigare än 1 januari 2014. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 592 flickor och 1 039 pojkar, totalt 1 631 placerade barn. Det partiella bortfallet i analysen är 8 procent för flickor och 7 procent för pojkar, vilket betyder att det saknas uppgifter om insattyp.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

4.3 Ensamkommande barn som har fått efterlevandestöd 2018

Vi har gjort en särskild analys av förmånen efterlevandestöd när det gäller ensamkommande placerade barn. Bakgrunden till analysen är att Pensionsmyndigheten inte särskiljer ensamkommande barn, flyktingar eller andra nyanlända i sin statistik. Det har alltså saknats tillförlitliga uppgifter om hur många i gruppen ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd. Definitionen för ensamkommande barn är enligt *Registret över insatser för barn och unga*:

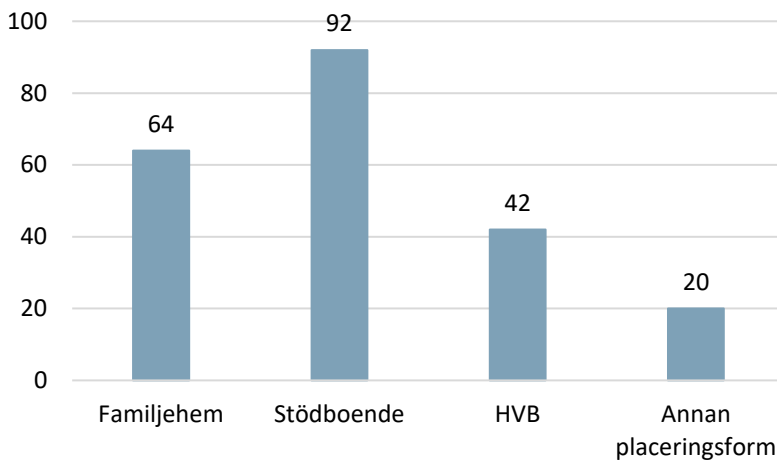
Med ensamkommande barn avses barn och unga yngre än 21 år som vid ankomsten till Sverige från ett annat land var under 18 år och skilt från

båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe och detta fortfarande gällde när barnet första gången placerades enligt SoL eller LVU.²³

Det finns uppgifter om placeringsform och typ av insats för 218 ensamkommande placerade barn – 191 pojkar och 27 flickor – som har fått efterlevandestöd 2018. De ensamkommande placerade barnen utgör cirka 10 procent av de 2 136 placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018.

Av dessa 218 ensamkommande placerade barn har 92 barn (42 procent) varit placerade i stödboende (figur 4.7).

Figur 4.7. Antal ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018, uppdelat på placeringsform

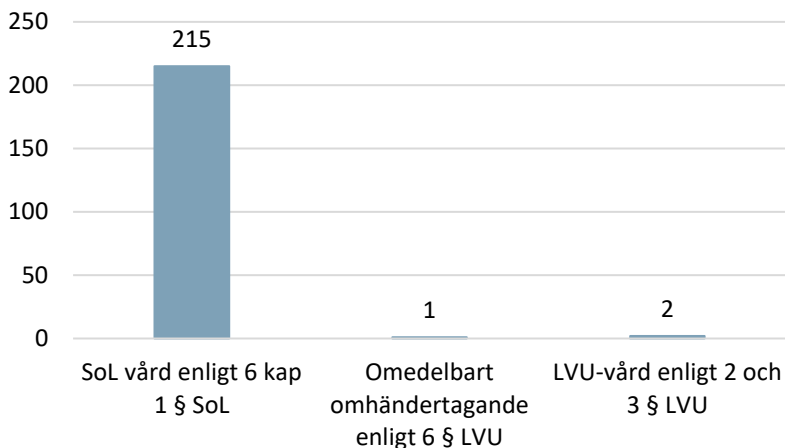
Anm.: Figuren visar antal ensamkommande barn och unga för vilka placering för vård enligt SoL eller insats enligt LVU påbörjades någon gång under 2018. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 218 ensamkommande placerade barn. Det finns inget partiellt bortfall i analysen, vilket betyder att det inte saknas några uppgifter om placeringsform eller om det ensamkommande placerade barnet har fått efterlevandestöd.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

²³ Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se, hämtad den 1 september 2021.

Det är allra vanligast att myndigheter har placerat ensamkommande barn – som har fått efterlevandestöd – enligt SoL (figur 4.8). Det är bara enstaka ensamkommande barn som har placerats enligt LVU.

Figur 4.8. Antal ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018, uppdelat på typ av insats

Anm.: Figuren visar antal ensamkommande barn för vilka placering för vård enligt SoL eller insats enligt LVU påbörjades någon gång under 1 januari 2018 till 31 december 2018. Endast barn med korrekta personnummer ingår i analysen. I resultaten som presenteras i figuren ingår 218 ensamkommande placerade barn. Det finns inget partiellt bortfall i analysen, vilket betyder att det inte saknas några uppgifter om insatstyp eller om det ensamkommande placerade barnet har fått efterlevandestöd.

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

5 Slutsatser och diskussion

Resultaten i denna redovisning kompletterar rapporten *Placerade barn och socialförsäkringen – en granskning av hur socialförsäkringsförmåner påverkas när barn placeras i annat hem än i sitt föräldrahem* (ISF Rapport 2021:6). I den rapporten redovisar vi huvuddelen av det uppdrag som vi har fått av regeringen.

Den beskrivande statistik som vi presenterar i rapporten utgår till största delen från en registerstudie som vi har genomfört, med data från Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Vi har även hämtat in uppgifter om befolkningsstatistik från Statistikmyndigheten SCB. Vår undersökning om underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd gäller perioden 2014–2018.

Våra viktigaste resultat i redovisningen är följande:

- Antalet placerade pojkar som har fått efterlevandestöd har ökat kraftigt mellan 2014 och 2018.
- Det är relativt få ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018.
- Det finns indikationer på att det förekommer felaktiga utbetalningar av underhållsstöd för placerade barn.

5.1 Antalet placerade pojkar som har fått efterlevandestöd har ökat kraftigt mellan 2014 och 2018

Antalet placerade flickor och pojkar som har fått underhållsstöd, barnpension eller efterlevandestöd har ökat mellan 2014 och 2018 (tabell 5.1).

Ökningen har varit särskilt stor för placerade pojkar när det gäller efterlevandestöd. Mellan 2014 och 2018 har antalet placerade pojkar

som fått efterlevandestöd ökat från 797 till 1 384 pojkar. Det motsvarar en ökning med 74 procent.

Ökningen av antalet placerade barn som har fått efterlevandestöd beror sannolikt på Pensionsmyndighetens förändrade tillämpning av reglerna för efterlevandestöd, som genomfördes 2014. Den ändrade tillämpningen hos Pensionsmyndigheten gjordes utifrån myndighetens egen utredning som kom fram till att kraven på bevisning i form av släktskapsutredning och dödsfallsintyg var för högt ställda.²⁴

Dessutom beror ökningen sannolikt på att antalet asylärenden för ensamkommande barn ökade kraftigt 2014–2015, för att sedan minska kraftigt. Migrationsverket fick sammanlagt in drygt 35 300 ansökningar från ensamkommande barn 2015 (92 procent pojkar) jämfört med drygt 2 200 ansökningar 2016 (80 procent pojkar) och 994 ansökningar 2018 (74 procent pojkar).²⁵

Tabell 5.1. Förändring i antal placerade flickor och pojkar som har fått underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd mellan 2014 och 2018, förändring i procent

	<i>Förändring i antal placerade barn som har fått förmånen</i>	
	Flickor	Pojkar
Underhållsstöd	+ 11 %	+ 9 %
Barnpension	+ 23 %	+ 23 %
Efterlevandestöd	+ 28 %	+ 74 %

Anm.: Sammanställning av uppgifter i avsnitten 2.1, 3.1 och 4.1.

²⁴ Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, *Underhållsstöd och efterlevandestöd för nyanlända barn*. Svar på regeringsuppdrag den 16 maj 2016, avsnitt 5.2.1. Försäkringskassan dnr 018025-2016 och Pensionsmyndigheten dnr VER 2016:98.

²⁵ Migrationsverkets webbplats: www.migrationsverket.se, hämtad den 9 september 2021.

5.2 Det är relativt få ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd 2018

Vi har i vår analys kunnat identifiera 218 ensamkommande placerade barn – 191 pojkar och 27 flickor – som har fått efterlevandestöd 2018. De ensamkommande placerade barnen utgör cirka 10 procent av de 2 136 placerade barn som har fått efterlevandestöd under samma år (se figur 4.1 och 4.2). Andelen är alltså låg trots den stora ökningen av placerade barn som har fått stödet mellan 2014 och 2018.

Ökningen är också relativt låg mot bakgrund av den kraftiga ökningen av antalet asylärenden för ensamkommande barn 2014–2015, drygt 35 300 ensamkommande barn 2015. Men 2018 var det betydligt färre barn som ansökte om asyl i Sverige, 944 ensamkommande barn.²⁶

I sin redovisning av ett regeringsuppdrag rapporterade Pensionsmyndigheten att antalet bifall på ansökan om efterlevandestöd ökade kraftigt under 2014 och 2015 som en följd av att myndigheten ändrade hur de tillämpar reglerna. Av alla ansökningar om efterlevandestöd beviljades 28 procent 2013 och 2015 beviljades 87 procent av alla ansökningar. Ändringen 2014 gjordes utifrån myndighetens egen utredning som visade att kraven på bevisning i form av släktskapsutredning och dödsfallsintyg var för högt ställda. Myndigheten konstaterade i sin analys att annan bevisning också skulle kunna vara möjlig för att bevisa att rätt till förmånen fanns och handläggningen förändrades utifrån det.²⁷

Vi har i vår analys inte haft möjlighet att undersöka om antalet ensamkommande placerade barn har ändrats när det gäller hur många som har fått efterlevandestöd. Det beror på att det först från 2018 finns information om ett placerat barn är ensamkommande eller inte i Socialstyrelsens register

---

²⁶ Migrationsverkets webbplats: www.migrationsverket.se, hämtad den 9 september 2021.

²⁷ Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, *Underhållsstöd och efterlevandestöd för nyanlända barn*. Svar på regeringsuppdrag den 16 maj 2016, avsnitt 6.2 och 5.2.1. Försäkringskassan dnr 018025-2016 och Pensionsmyndigheten dnr VER 2016:98.

5.3 Det finns indikationer på att det förekommer felaktiga utbetalningar av underhållsstöd för placerade barn

Vår analys av registerdata visar att det är ett förhållandevis stort antal placerade barn som har fått underhållsstöd. Men detta behöver inte alltid röra sig om felaktiga utbetalningar, eftersom underhållsstödet kan avse en period när barnet faktiskt inte har varit placerat.

För att undersöka felaktiga utbetalningar av underhållsstöd närmare har vi studerat kalendermånader utan längre skollov och där vi vet att barn är placerat sedan minst en månad. Det innebär att vi har studerat månaderna september, oktober och november när det inte kan ha utbetalats underhållsstöd vid skollov.²⁸ Men vi kan heller inte utesluta att en del barn under dessa månader har varit på väg att flytta tillbaka till sitt föräldrahem och därför haft rätt till underhållsstöd.

Vår analys visar att för cirka 10 procent av de placerade barnen har förälder fått åtminstone någon utbetalning av underhållsstöd. Mycket talar för att merparten av dessa utbetalningar är felaktiga. Det gäller alltså för placerade barn för vilka det har utbetalats underhållsstöd under september, oktober eller november månad. De felaktiga utbetalningarna av underhållsstöd beror sannolikt på att kommunerna inte har rapporterat till Försäkringskassan att ett barn blivit placerat eller har varit sena i att rapportera.

En möjlig förklaring till att kommunerna inte rapporterar eller rapporterar sent är att de inte känner till att de är skyldiga att rapportera att ett barn är placerade och att det ska ske genast. En annan förklaring kan vara att tjänstepersoner vid kommunerna inte känner till Försäkringskassan bedömer att en jourplacering är att jämställa med sådan placering som påverkar rätten till underhållsstöd.²⁹

Vi vill här även nämna att det har varit svårt att i vår analys av registerdata att identifiera felaktiga utbetalningar av underhållsstöd. För det första finns det brister i den data som ligger till grund för att identifiera gruppen placerade barn, det vill säga *Registret över insatser för barn och unga* som administreras av Socialstyrelsen.

---

²⁸ 4 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1996:18) om underhållsstöd.

²⁹ ISF Rapport 2021:6, s. 61–62, 96; Försäkringskassan, *Underhållsstöd*. Vägledning 2001:9 version 17, s. 53.

Registret bygger på att kommunerna rapporterar in uppgifter om placeringsform och typ av insats samt om barn är ensamkommande till registret. Men kommunerna rapporterar inte alltid in samtliga uppgifter, vilket i förlängningen har orsakat partiellt bortfall i vår analys.

Den andra svårigheten finns i den data som handlar om den socialförsäkringsförmån som vi har analyserat, det vill säga data från Försäkringskassan. För att kunna göra en säker uppskattning om felaktiga utbetalningar skulle vi bland annat behöva ha kunskap om så kallade mörkertal, det vill säga fel som inte kan upptäckas med vanliga statistiska metoder. Mörkertal har alltså inte gått att uppskatta genom den registerdata som vi har beställt från Försäkringskassan. Vi har i vår analys i stället gjort en så kallad omfattningsstudie, det vill säga en uppskattning av hur omfattande de felaktiga utbetalningarna är när det gäller underhållsstöd (exklusive mörkertal).

6 Referenser

Ds 2020:27, *Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna*.

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, *Underhållsstöd och efterlevandestöd för nyanlända barn*. Svar på regeringsuppdrag 2016, Försäkringskassan Dnr 018025–2016. Pensionsmyndigheten Dnr/ref PID152292 VER 2016:98.

Försäkringskassan, *Underhållsstöd*. Vägledning 2001:9, version 17.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen, *Barnpension och efterlevandestöd till barn – en redovisning av utvecklingen 2004–2015*. Rapport 2017:12.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen, *Från underhållsstöd till underhållsbidrag? En granskning av 2016 års reform inom underhållsstödet*. Rapport 2019:7.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen, *Placerade barn och socialförsäkringen. En granskning av hur socialförsäkringsförmåner påverkas när barn placeras i annat hem än sitt föräldrahem*. Rapport 2021:6.

Migrationsverket, webbplats: www.migrationsverket.se.

Prop. 1959:100, *Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggspension m. m.*

Regeringen, *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Inspektionen för socialförsäkringen*. S2019/02814/SF.

Socialstyrelsen, webbplats: www.socialstyrelsen.se.

Statistikmyndigheten SCB, webbplats: www.scb.se.

Bilaga: Data och metod

I denna bilaga beskriver vi hur vi har genomfört den beskrivande analys som presenteras i redovisningen.

Studiepopulationen består av samtliga barn och unga till och med 20 års ålder med påbörjad (och registrerad) placeringsform under perioden januari 2014 till och med 31 december 2018 oavsett placeringens längd.

Till studiepopulationen har vi kopplat registerdata om följande tre socialförsäkringsförmåner:

- underhållsstöd
- barnpension
- efterlevandestöd.

Vi har även använt registerdata för att undersöka om det finns indikationer på felutbetalningar till placerade barn vad gäller underhållsstöd.

Genomförandet av analysen har vi gjort i tre steg. I det *första steget* använder vi tre olika populationer i analysen, dess är

- alla barn i Sverige i åldersgruppen 0–19 år (underhållsstöd) respektive 0–20 år (barnpension och efterlevandestöd)
- alla placerade barn 0–19 år som har fått underhållsstöd och alla placerade barn 0–20 år som har fått barnpension och efterlevandestöd
- alla barn 0–19 år som har fått underhållsstöd och alla barn 0–20 år som har fått barnpension och efterlevandestöd, oavsett om de är placerade eller inte.

Vi redovisar först resultat om antal och andel av alla barn som har fått underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd 2014 och 2018. Sedan redovisar vi antal placerade barn som har fått förmånerna respektive år 2014–2018 samt hur stor andel de placerade barnen utgör av alla barn som har fått förmånerna.

För barnpension och efterlevandestöd visar vi dessutom resultat om utbetalningar av förmånen där vi jämför gruppen placerade barn med gruppen alla barn som har fått respektive förmån, oavsett om de är placerade eller inte.

I det *andra steget* använder vi en population i analysen, den är

- alla placerade barn 0–19 år som någon gång har fått underhållsstöd och alla placerade barn 0–20 år som någon gång har fått barnpension och efterlevandestöd under perioden 2014–2018.

I analysen har vi kopplat ihop data från Socialstyrelse och Försäkringskassan respektive Pensionsmyndigheten. I våra resultat visar vi antal placerade barn som har fått underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd, uppdelat på placeringsform och insatstyp. Vi beskriver de fyra placeringsformer vi använder i analysen i nästa avsnitt.

I det *tredje steget* använder vi en population i analysen, den är

- alla ensamkommande placerade barn 0–20 år som har fått efterlevandestöd 2018.

I analysen har vi kopplat ihop data från Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten. I våra resultat visar vi antal ensamkommande placerade barn som har fått efterlevandestöd, uppdelat på placeringsform och insatstyp.

Studiepopulation

I studiepopulationen ingår samtliga barn och unga upp till och med 20 års ålder som har en påbörjad (och registrerad) heldygnsinsats inom socialtjänsten enligt socialtjänstlagen (SoL) respektive lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), under perioden 1 januari 2014 till 31 december 2018. I studiepopulationen ingår

ensamkommande placerade barn, som har en påbörjad (och registrerad) placering 2018.

Vår populationsdata kommer från *Registret över insatser för barn och unga*, som administreras av Socialstyrelsen. Registret är ett så kallat socialtjänstregister, som är reglerat i förordning (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter

Den data som vi har beställt från registret och som ingår i analysen består av alla barn och unga som har varit heldygnsplacerade utanför det egna hemmet, under den tidsperiod som vi har studerat.

I vår populationsdata har vi kategoriserat placeringsformerna. Dessa kategorier överensstämmer inte med de kategorier som Socialstyrelsen använder i sina rapporter om placerade barn. I vår analys använder vi följande fyra kategorier (se ISF Rapport 2020:6, bilaga 2 för en detaljerad beskrivning av placeringsformer).

Familjehem

I denna kategori ingår familjehem inklusive konsulentstödda familj, nätverkshem, det vill säga familjehemsplacering hos anhörig eller annan närstående och jourhem.

Stödboende

Ett stödboende är ett boende för ungdomar mellan 16 och 20 år inom socialtjänsten, som tar emot enskilda i ett eget boende med individanpassat stöd.

HVB – hem för vård eller boende

I denna kategori ingår HVB med enskild huvudman och HVB med offentlig huvudman.

Annan placeringsform

I denna kategori ingår eget hem och annan form av boende, med placering enligt SoL eller LVU.

I den data som vi har beställt från registret ingår också bakgrundsinformation om barnen så som kön, ålder, insats- och placeringsdatum samt om barnet är ensamkommande. Vi har i vår analys använt den definition för ensamkommande barn som anges i *Registret över insatser för barn och unga*:

Med ensamkommande barn avses barn och unga yngre än 21 år som vid ankomsten till Sverige från ett annat land var under 18 år och skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha

trätt i föräldrarnas ställe och detta fortfarande gällde när barnet första gången placerades enligt SoL eller LVU.³⁰

Den populationsdata som vi har beställt från registret är svår-analyserad, eftersom kommunernas rapportering av placerade barn har gjorts i olika lokala system och sedan rapporterats in till Socialstyrelsens register. Dessutom är parallella placeringar och insatser möjliga. Det kan medföra att det förekommer oavsiktliga felregistreringar från kommunernas sida, vilket i sin tur kan resultera i att datamaterialet har varierande kvalitet. Det kan dessutom resultera i att datamaterialet har olika omfång, det vill säga att antalet personer och observationer varierar i olika analyser. Det kan exempelvis förekomma felregistreringar av datum för insats respektive placering samt avslutsdatum för insats och placering av ensamkommande barn.

Under perioden 2014–2016 rapporterade kommunerna enbart in placerade barn med fullständigt personnummer, och fram till och med 2016 rapporterade kommunerna enbart in förändringar som sedan adderades till en insats- respektive placeringskedja.

Kommunerna rapporterade inte in några uppgifter alls till registret 2017, men om en individ fortfarande hade en pågående insats 2018 rapporterades denna insats i stället in detta år. Det som saknas i registret för 2017 är de insatser som påbörjades och avslutades under detta år samt avslutningsdatum för de insatser som avslutades under 2017. De uppgifter som vi redovisar om placeringsform och typ av insats gäller under perioden 2014–2018, inte för enstaka år.

Sedan 2018 rapporterar kommunerna in samtliga placerade barn och till registret. De som inte har ett korrekt personnummer blir tilldelade ett reservnummer av den ansvariga kommunen. Detta reservnummer ska vara personunikt inom respektive kommun, men behöver inte vara personunikt i riket. Sedan 2018 rapporterar kommunerna årligen in samtliga pågående insatser samt alla placeringar som ingår i insatsen. I datamaterialet ingår det så kallade placeringskedjor där Socialstyrelsen i efterhand har korrigerat data. Det kan till exempel handla om att korrigera ett datum för placering, vilket inte kan vara före ett datum för insatsbeslut. Detta förekommer registret, eftersom det är relativt vanligt att placerade barn kan ha flera parallella insatser och placeringar.

---

³⁰ Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se, hämtad den 1 september 2021.

Den statistik som vi redovisar innehåller endast placerade barn med korrekta personnummer samt ett insatsbeslut tidigast den 1 januari 2014 och avslutsdatum för insats senast den 31 december 2018. Det resulterar i att det inte går att jämföra den statistik som vi presenterar i vår analys med den statistik som Socialstyrelsen redovisar, bland annat i Socialstyrelsens årliga redovisning av statistik om *Socialtjänstinsatser till barn och unga*.

I de fall där ett barn har haft parallella placeringar eller parallella insatser har vi använt den placeringsform som har varat under längst tid för det placerade barnet och den insats som kan kopplas till denna placeringsform (tabell B1).

Tabell B1. Antal placerade barn 2014–2018 enligt Socialstyrelsens register

	<i>Antal unika barn</i>
Barn som varit placerade någon gång 2014–2018	45 148
Placeringsform	
Familjehem	26 025
Stödboende	6 391
HVB	11 313
Annan placeringsform	1 177
Information saknas	242
Typ av insats	
SoL vård enligt 6 kap. 1 § SoL	32 264
Omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU	4 434
LVU vård enligt 2 och 3 §§ LVU	4 459
Information saknas	3 991
Ensamkommande	
Ensamkommande barn	3 600
Ej ensamkommande barn	12 693
Information saknas	28 555

Anm.: För ensamkommande barn saknas det information för 2014–2017, eftersom det i Socialstyrelsens register först från 2018 finns information om ett placerat barn är ensamkommande eller inte. *Källa:* Registerdata från Socialstyrelsen, ISF:s bearbetningar.

Registerdata för tre socialförsäkringsförmåner

I registeranalysen ingår data om tre socialförsäkringsförmåner för perioden 2014–2018, som vi har beställt från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten (tabell B2).

Tabell B2. Registerdata för de tre socialförsäkringsförmåner som ingår i analysen

<i>Ansvarig myndighet</i>	<i>Datalager</i>	<i>Databas</i>	<i>Förmån</i>
Försäkringskassan	STORE	MiDAS	Underhållsstöd
Pensionsmyndighet	Pedal		Barnpension Efterlevandestöd

I vår rapport *Placerade barn och socialförsäkringen – en granskning av hur socialförsäkringsförmåner påverkas när barn placeras i annat hem än i sitt föräldrahem* (ISF Rapport 2021:6) har vi utifrån intervju- och dokumentstudier analyserat alla förmåner knutna till placerade barn. Vi har funnit tre socialförsäkringsförmåner som är särskilt problematiska när det gäller placerade barn. Inte minst eftersom det saknas sammanhållen kunskap om gällande lagstiftning om att vissa utbetalningar ska upphöra vid placering av barn eller efter ett visst antal dagars placering. Det saknas också kunskap om förmånerna betalas ut felaktigt eller inte, till exempel till vårdnadshavarna när deras barn är placerat. I denna rapport analyserar vi underhållsstöd, barnpension och efterlevandestöd med hjälp av registerdata.

Den registerdata som vi har beställt från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har vi kopplat ihop med populationsdata, för att kunna ta fram beskrivande statistik.

Vi har hämtat befolkningsstatistik från Statistikmyndigheten SCB:s statistikdatabas på myndighetens webbplats: www.scb.se.

Registerdata från Försäkringskassan för underhållsstöd

Från Försäkringskassans datalager STORE och analysdatabas MiDAS har vi fått data för förmånen underhållsstöd.

Datamaterial från datalagret STORE är baserad på data från Försäkringskassans utbetalningssystem. Data om utbetalningar av underhållsstöd är baserat på uppgifter från ärende- och utbetalningstabeller. Vi har i analysen kopplat ihop dessa tabeller, vilket innebär att vi har kopplat varje unikt ärende med tillhörande utbetalning. Från MiDAS har vi fått data om barnets kön.

Registerdata från Pensionsmyndigheten för barnpension och efterlevandestöd

I Pensionsmyndighetens datalager Pedal finns uppgifter om förmånerna barnpension och efterlevandestöd. Data om utbetalning av barnpension och efterlevandestöd är baserade på uppgifter från besluts- och utbetalningstabeller. Vi har i analysen kopplat ihop dessa tabeller, det vill säga skapat en koppling mellan varje unik beslutsanledning och tillhörande utbetalning. Från Pedal har även fått data om barnets kön.

Tabell B3. Antal placerade barn per förmån 2014–2018

<i>Förmåner</i>	<i>Antal unika barn</i>
Underhållsstöd	17 672
Barnpension	2 213
Efterlevandestöd	2 825

Källa: Registerdata från Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, ISF:s bearbetningar.

Bortfall i analysen

I en registerstudie kan så kallat partiellt bortfall förekomma. Det innebär att det saknas någon enstaka uppgift i registerdata om en individ. I vår analys är partiellt bortfall den vanligaste typen av bortfall. Ett bortfall kan orsaka problem och särskilt när det är stort

kan bortfallet leda till att resultaten blir missvisande. Men vi bedömer att bortfallet i vår analys inte bör påverka resultaten i allt för omfattande grad, eftersom det inte är systematiska bortfall. För en del barn saknas det viss information, eftersom kommunerna ibland inte har rapporterat in uppgifterna till Socialstyrelsens register.

Identifiering av felaktiga utbetalningar

I vår analys har vi kunnat identifiera felaktiga utbetalningar för underhållsstöd, men inte för barnpension och efterlevandestöd. För att kunna identifiera om felaktiga utbetalningar har skett, har vi gjort ett antagande. Givet detta antagande har vi kommit fram till att det sannolikt har skett en felaktig utbetalning. Men om vi använder andra antagande kommer det sannolikt leda till ett annat resultat. Detta bör man ha i åtanke när man läser avsnitt 2.3 i rapporten.

Vårt agande i analysen när det gäller felaktiga utbetalningar, utifrån hur regelverket ser ut för utbetalning av underhållsstöd³¹, är följande:

- Om ett barn har varit placerade under en längre period än en månad under månaderna september, oktober och november, är vårt antagande att om underhållsstöd har betalats är det sannolikt en felaktig utbetalning.

Vi har använt månaderna september, oktober och november, eftersom det under dessa månader inte finns några längre skollov som kan ge rätt till underhållsstöd för ett placerat barn. Men vi kan ändå inte helt utesluta att en del barn under dessa månader har varit på väg att slussas tillbaka till sitt föräldrahem och därför har haft rätt till underhållsstöd.

För att identifiera felaktiga utbetalningar har vi i analysen utgått från data i *Registret över insatser för barn och unga*, det vill säga Socialstyrelsens registerdata om heldygnsinsatser för barn och unga. De data vi har använt är datum för beslut om insats och datum för avslut av insats samt datum för start av placering och datum för avslut eller upphörande av placering. Med hjälp av dessa datum har vi kunnat identifiera barn som har varit placerade under månaderna september, oktober och november 2014–2018. Vi har sedan kopplat ihop data om de barn som har varit placerade under dessa månader

---

³¹ 18 kap. socialförsäkringsbalken.

med data om utbetalningar av underhållsstöd, det vill säga uppgifter från Försäkringskassans datalager STORE. Om det har skett en utbetalning av underhållsstöd för ett av dessa placerade barn under någon av dessa tre månader bedömer vi att det sannolikt rör sig om en felaktig utbetalning.

